

Mivel OPerálunk?

Ismeretterjesztő sorozat az EU
kohéziós politikájáról újságíróknak
2025. 7. szám

Vízügy és Kohézió

Mi a tét? – A vízgazdálkodás jelentősége és az európai elvárások

A klímaváltozás hatásai Magyarországot is egyre érzékenyebben érintik. Az átlaghőmérséklet a 2021-2050 időszakban számítások szerint 1,5-2 °C-kal emelkedik, miközben egyre gyakoribbá válnak az extrém időjárási körülmények – hosszabb aszályos időszakok, több a hőségriadó és az intenzív esőzések várhatók.¹ Egyre sürgetőbbé válik az ehhez való alkalmazkodás a vízgazdálkodásban, ahol egyszerre kell kezelni a vízhiányt, a belvizeket, az árvízveszélyt és a vízminőségi problémákat.

A folyók, patakok, tavak és felszín alatti vizek nemcsak természeti, hanem gazdasági és társadalmi erőforrások is: befolyásolják a mezőgazdaságot, az ivóvízellátást, a gazdaság működését (pl. turizmust) és az élővilág állapotát. A vízvesztesség csökkentése, a csapadékvíz hasznosítása, a szennyvíz kezelése, valamint a víziközmű-rendszerek² korszerűsítése stratégiai jelentőségű kérdések – különösen a klímaváltozás fényében.³

Az ezredforduló környékén az Unió felismerte, hogy Európa vizeit jelentős terhelés éri (például a szennyezés és túlhasználat miatt a romlik vizes élőhelyek állapota, ezáltal az általános vízminőség is), valamint, hogy a vízgazdálkodás a folyók országhatárokon átnyúló jellege miatt összehangolt, rendszerszintű megközelítést igényel. Ennek nyomán 2000-ben az EU elfogadta a Víz Keretirányelvet (VKI).⁴ Erre az irányelvre épül az európai vízügy szabályozása.⁵ A VKI célja, hogy minden vizünk „jó” minőségű ökológiai állapotba⁶ kerüljön, ez biztosítaná a fenntartható vízellátást. A megvalósítás kitűzött határideje 2015 volt, ám ezt kétszer is kitolták, jelenleg 2027 az érvényes határidő.

A hazai adatok nem túl biztatók, Magyarországon a felszíni vizek 42 százaléka van legalább „jó” ökológiai állapotban, és az elmúlt két évtizedben csak minimális javulás történt.⁷ De nem csak mi állunk rosszul: az EU-ban átlagosan a felszíni vizek csupán 37 százaléka felel meg az elvárásoknak.⁸ Az alábbiakban röviden bemutatjuk Magyarország vízügyi helyzetét, illetve, hogy milyen típusú fejlesztések valósultak meg az elmúlt évtizedben EU támogatással.

Vizeink állapota

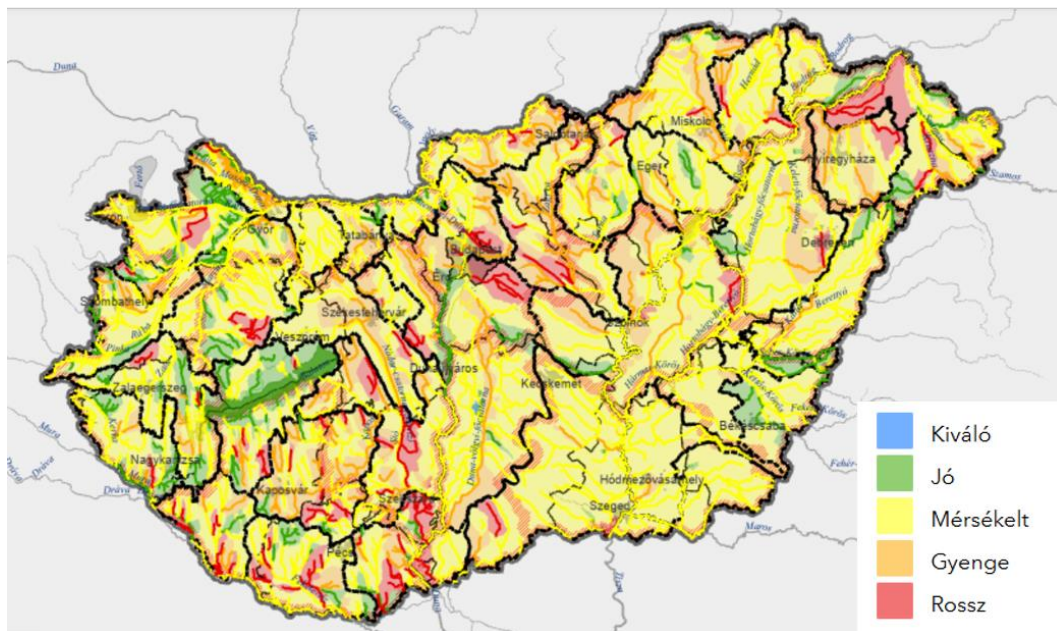
A VKI megvalósításának alapját az ún. vízgyűjtő-tervezés adja: minden tagállamnak hatévente kell felülvizsgálnia a vízgyűjtő-gazdálkodási terveit (VGT-k), amelyek részletesen leírják az aktuális állapotokat és meghatározzák az következő feladatokat. Magyarországon jelenleg a 2021-ben elfogadott VGT3 a legfrissebb ilyen dokumentum.⁹ A hozzá kapcsolódó tájékoztató

honlapon interaktív térképeken keresztül is elérhetők a vizek ökológiai állapotára vonatkozó adatok (terkeptar.vizugy.hu/vgt3_atlasz/). Az alábbi ábrán egy ilyen látható, amely színekkel jelöli a felszíni vizeink minősítését.¹⁰

1. Ábra: Magyarországi felszíni vizek ökológiai minősítése

Forrás: VGT3, https://terkeptar.vizugy.hu/vgt3_app/?mapName=orsz_0601

Megjegyzés: A térkép a (rész)vízgyűjtő területeket is ábrázolja.

Mint látható, a legtöbb vízünk a „mérsékelt” kategóriába esik, ami azt jelzi, hogy nincs nagyon távol a kívánatos ökológiai állapottól. Ugyanakkor az elmúlt két évtizedben alig történt javulás, a korábbi VGT-k is hasonló értékelést adtak.¹¹ A nagyobb folyók állapota jellemzően kedvezőbb, míg a kisebb vízfolyások között több is súlyosan terhelt – „rossz” vagy „gyenge” minősítésű. Ez is jelzi, hogy nem csak a nagy folyókat érintő beavatkozások fontosak – a kisebb, lokális projektek kulcsszerepet játszhatnak abban, hogy egyszer a teljes térképet a zöld vagy kék színek dominálják.

A vizeink jelenlegi állapota részben történelmi örökség: a 19. században megindult folyószabályozások és a 20. században kiépített csatornahálózatok nagyléptékű, máig meghatározó vízügyi beavatkozások voltak.¹² Ezek akkoriban a vízi közlekedés fejlesztését, a települések árvízvédelmét és mezőgazdasági munka eredményességét szolgálták – az akkori tudás szerint indokoltan és megfelelő módon, azonban ezek a beavatkozások sokszor épp a természetes vízjárás, a vizek megtartása és a vizes élőhelyek helyreállítása ellen hatnak.¹³ A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás során ezért egyes ilyen beavatkozások visszafordítására is szükség lehet.¹⁴ Jó példa erre a Hortobágy folyó visszatérítése az eredeti, kanyargós medrébe.¹⁵

Mennyit költöttünk és mire? – A legfontosabb vízügyi konstrukciók

Az elmúlt időszakban a vízügyi projektek jelentős uniós fejlesztési forrásokhoz jutottak, elsősorban a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretében. A vízügy továbbá megjelent még településfejlesztési (TOP) vagy mezőgazdasági célokhoz

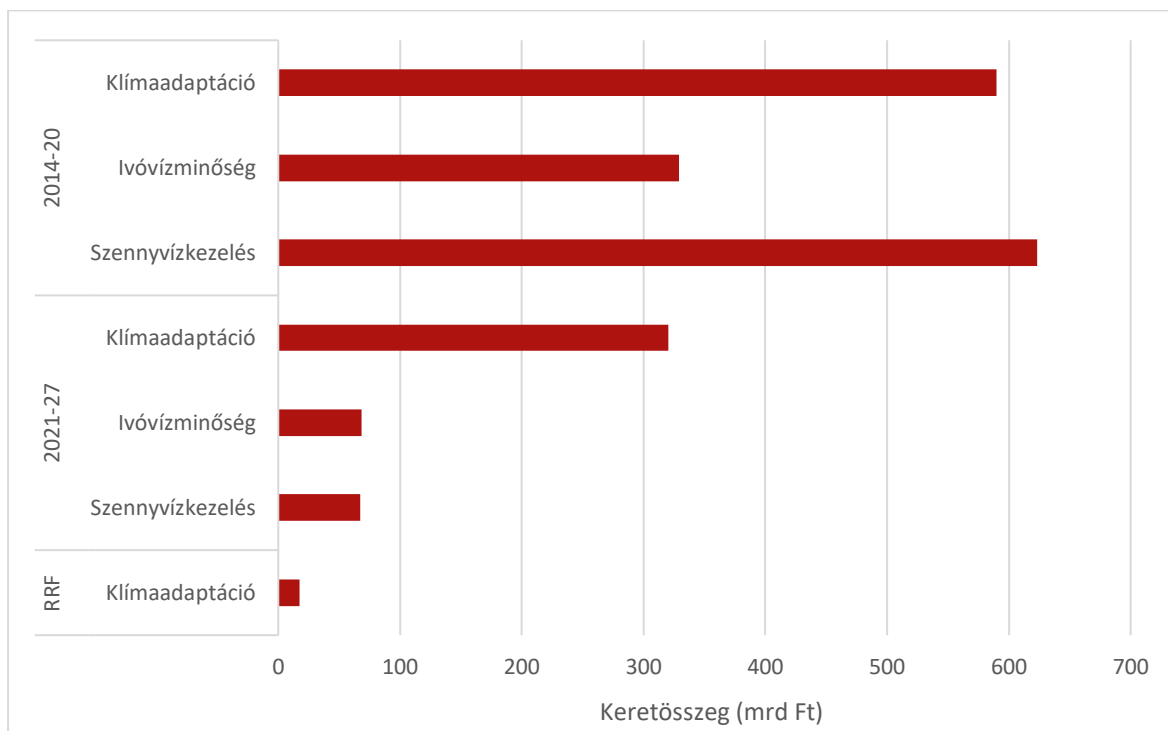

(Vidékfejlesztési Program, VP) kapcsolódva is.¹⁶ A beruházások többsége klasszikus infrastruktúrafejlesztés volt, például új záportározók, csatornahálózatok, szennyvíztelepek létesültek. Minden vízügyi projektről, így az kohéziós forrásokból társ-finanszírozottokról is, beszámol röviden az Országos Vízügyi Főigazgatóság (OVF) a honlapján (www.ovf.hu/projektek). Helyi projektek rendszerint a megfelelő Vízügyi Igazgatóságok vezetésével, gyakran helyi civil szervezetek, gazdák vagy más érintettek bevonásával zajlanak, így őket érdemes keresni részletekért.¹⁷

A vízügy feladata alkalmazkodni a klímaváltozáshoz és biztosítani a lakosság és a gazdaság vízellátását – ennek közös indikátora a vizek VKI szerint „jó” ökológiai állapotának elérése. Ennek tükrében a KEHOP két fő prioritása a 2007-13-as és 2014-20-as ciklusban is a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és katasztrófakockázat-csökkentés, valamint a települési vízellátás és szennyvízkezelés fejlesztése voltak.³ Az előbbi keretében főként árvízvédelmi, belvízelvezetési és vízmegtartási beruházások történtek, míg az utóbbi alatt elsősorban ivóvízminőség-javító, víziközmű-hálózatfejlesztési és szennyvízkezelési projekteket találunk. Az 2. ábrán KEHOP és Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (*Recovery and Resilience Facility, RRF*) kapcsolódó intézkedéseit, ezek forrásallokációját szemléltetjük.¹⁸

2. Ábra: Kohéziós forrásból társ-finanszírozott, vízügyi intézkedések keretösszegei, 2014-21
(mrd Ft, KEHOP és Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve)

Forrás: Saját szerkesztés a meghirdetett KEHOP és RRF források alapján (csak vízügy)
Megjegyzés: A vonatkozó forrásokat 2025. évi árszinten kalkuláltuk.

Látható, hogy a 2014-20-as ciklusban jelentős EU forrásokat, több száz milliárd Ft-ot szánt Magyarország a vízügyi prioritásaira – kiemelten, szennyvízkezelésre, klímaadaptációra és ivóvizeink minőségének javítására.

A MultiContact Consulting Kft. és AQUA Engine Kft. 2024. évi értékelő jelentése szerint számos klímaadaptációs, vízgazdálkodási projekt támogatta a VKI céljait és javította a vizek állapotát – még ha ez az értékelők által a „szigorú” jelzővel illetett minősítési rendszer miatt a végső besorolásokban nem is jelentett javulást. Különösen a komplex projektek bizonyultak hatékonyak, melyek több ágazatot bevonva, az érdekeket összehangolva valósultak meg. Ugyanakkor a tulajdonviszonyok rendezésének nehézségei, illetve a fenntartás finanszírozásának kérdései továbbra is jelentős nehézségeket jelentettek.¹⁹

Az elmúlt időszak egy szimbolikus példája az Ős-Dráva Program, amely egy komplex, lokális fejlesztési projekt volt, többek között KEHOP forrásból finanszírozva.²⁰ Célja az volt, hogy a Dráva vízkészletére alapozva javítsa a térség vízellátását és egy fenntartható vízgazdálkodási rendszert alakítson ki. A tervezett beavatkozások (pl. vízpótló műtárgyak kiépítése, csatornák visszaduzzasztása) jóllehet megvalósultak, ezek hatására nőtt az árvíz-visszatartás és vízellátás, a VKI szerinti vízminőség javításban ugyanakkor csak mérsékelt hatást sikerült elérni.^{21 22}

Fontos még, hogy bár már megjelentek természetalapú megoldások a projektekben (pl. szűrőmezők a Balatonnál, csapadékvíz megtartása a Váli-völgyénél), ebben a támogatási időszakban az arányuk még alacsony maradt.^{23 24} A szakértők értékelése szerint sokszor maguk a kedvezményezettek sincsenek tisztában azzal, hogy megoldásaik mennyiben minősülnek ilyen típusúnak, mivel nem világos számukra a hatályban lévő jogi szabályozás (pl., nem egységes előírások, definíciók hiánya).²⁵

Ahogy a 2. ábrán láthattuk, a hazai fejlesztések jelentős része irányult a szennyvízkezelés javítására, pontosabban a lakossági bekötések bővítésére.²⁶ Ennek eredményeképp, 2014 óta eltelt időszakban a közüzemi vízművekhez csatlakozott lakások aránya 76 százalékról 83 százalékra emelkedett.²⁷ Az újonnan létesített tisztítók miatt ugyanakkor nőtt a felszíni vizek tápanyagterhelése – ez a szennyvízkezelés ökológiai paradoxonja: a felszín alatti vizek javulása a terhelés megszűnése után csak évtizedekkel később lesz tapasztalható.²⁸ Ezen az alterületen ugyancsak a következő időszak feladata lesz a korábbi fejlesztésekből kimaradt, kisebb települések bekötése a szennyvízkezelési hálózatba.²⁹

Meg kell említenünk itt azt is, hogy a Vidékfejlesztési Program (VP) keretében jelentős támogatást kaptak a mezőgazdasági vízgazdálkodási projektek is. A hazai mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztésére külön intézkedés irányul már 2016 óta (VP-4.1.4., majd VP2-4.1.4 intézkedések, a legutóbbi, 2022. évi kiírása 176,56 mrd Ft keretösszeggel).³⁰ Az intézkedés keretében jelenleg 1191 db projektet támogatnak, melyek elsősorban öntözésfejlesztésre irányulnak - mintegy 159,1 mrd Ft összegű támogatást felhasználva³¹, és háttérbe szorulnak a természetközeli víz visszatartási lehetőségekre fókuszáló fejlesztések (például vizes élőhelyek helyreállítása). Szakértői vélekedések szerint pedig ez utóbbiak lennének az igazán előremutató beruházások – tekintve, hogy hosszú távon ezek tudnák érdemben csökkenteni a (folyamatosan súlyosbodó) öntözési igényeket.³²

Összességében, a hazai szakértői elemzések utalnak arra, hogy az ivóvízminőség-javító projektek hatására az elmúlt időszakban kimutathatóan csökkent az ivóvizek arzén-, bór-, nitrit- és ammóniatartalma Magyarországon. Ezzel párhuzamosan viszont egyre nagyobb kihívás a másodlagos vízminőség problémák (ilyen például, az elöregedett ivóvíz-hálózat,

vezetékek okán adódó szennyeződések) kezelése, mely szintén a jövőbeni fejlesztések fókuszát adhatja.^{33 34}

A korábbi időszakok fejlesztéseinek értékelései számos olyan ajánlással zárultak, melyeket igyekeztek figyelembe venni és beépíteni a 2021–2027 közötti fejlesztési ciklus tervezése során - különösen a klímaadaptáció és a természetes vízmegtartás nagyobb hangsúlya érhető tetten az ezekre szánt források arányainak növekedésében is (lásd, fentebb 2. ábra). A KEHOP Plusz program már kimondottan a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra és a körforgásos gazdaságra koncentrált.

Egy új, ígéretes kezdeményezés a „Vízet a tájba!” Program, mely a csapadék- és belvizek helyben tartását és ezek mezőgazdasági és ökológiai célú hasznosítását célozza.³⁵ A program során gazdák jelentkezhetnek, ha szeretnék a területeiket felajánlani ideiglenes, szabályozott „elárasztásra” vízmegtartási célból.³⁶ A vízügyi igazgatóságok végzik a felajánlott területek alkalmasságának felmérését és az infrastrukturális beruházásokat (pl. duzzasztók, zsilipek és egyéb vízviisszatartást segítő műtárgyak építését). A program finanszírozása még az előző ciklus KEHOP forrásaiból indult, a folytatását pedig KEHOP Plusz keretében tervezik.³⁷ A program népszerű, több százan jelentkeztek már rá. Szemléletformáló hatása is várhatóan érdemi lesz. Mindemellett, korai szakasza miatt érdemi eredményeit még nem lehet értékelni.³⁵

Végül fontos megjegyezni, hogy a vízügyi területen belüli hangsúly-eltolódás mellett ezen célokra szánt támogatási források teljes összege jelentősen csökkent a mostani időszakban. Az alacsonyabb finanszírozási szintet részben kompenzálhatták volna a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (RRF) forrásai, azonban az elfogadott tervből gyakorlatilag kimaradt a vízügy. Az RRF keretében mindössze 14 mrd Ft jut monitoringra és szemléletformálásra.³⁸

Záró gondolatok

A vízügyi fejlesztések előtt álló legnagyobb kihívás, hogy valódi ökológiai javulást érjenek el a vizek állapotában – ne csupán infrastrukturális beruházások szülessenek. Ehhez elengedhetetlen a természetalapú megoldások arányának növelése, valamint a komplex, többcélú fejlesztések előnyben részesítése.

Az értékelések szerint a hazai vízügyi projektek mögötti szakmai kapacitás erősítése, a mérési rendszerek fejlesztése és a döntések jobb, adat-alapú alátámasztása is fontos feladat lenne, ugyanis a klímaváltozás okozta kihívásokra sehol sincs kész recept. Ha nem társul mindehhez politikai és intézményi elszántság, a kitűzött cél, hogy vizeink „jó” állapotúak legyenek, nem hogy 2027-re, de belátható időn belül sem válik reálissá. A vizek jó ökológia állapota elsőrendű közjóléti kérdés és talán az újságíró az, aki helyben leginkább rá tud kérdezni, mi kell ahhoz, hogy saját környezetünkben elérjük azt.

...

Jelen jegyzet az Európai Unió finanszírozásával az EmpowerHun (101172580 — 2023CE16BAT234) projekt keretében készült. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerzők álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem a Bizottság nem vonható felelősségre miattuk.

Borítókép forrása: <http://nq.24.hu/fold/2022/03/17/az-aszaly-a-kovetkezo-evtizedek-egyik-legnagyobb-okologiai-veszelye/>

¹ MultiContact Consulting Kft., AQUA Engine Kft. (2024): Vízkárelhárítással, vízháztartási szemléletű vízkészlet-gazdálkodással kapcsolatos fejlesztések komplex értékelése <https://archive.palyazat.gov.hu/vzkelhrtssal-vzhztartasi-szemlet-vzkszet-gazdlkodssal-kapcsolatos-fejlesztsek-komplex-rtkelse> - Részletes értékelés a 2014-2020-as támogatási ciklus vízkárelhárítással, vízkészletgazdálkodással kapcsolatos fejlesztéseiről.

² A víziközmű rendszer egy település vagy térség ivóvízellátását és szennyvízelvezetését, tisztítását szolgáló infrastruktúra. <https://lexikon.uni-nke.hu/szocikk/vizikozmu/>

³ KEHOP Plusz (2023). <https://www.palyazat.gov.hu/programok/szechenyi-terv-plusz/kehop-plusz#elfogadott-kehop-plusz> - Letölthető az oldal tetején („További részletek”-re kattintva) egy összefoglaló prezentáció is.

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról [Víz Keretirányelv, VKI]: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060>

VKI magyar nyelvű honlapja: <https://geoportal.vizugy.hu/euvki/index.html>

Összefoglaló factsheet: https://publications.europa.eu/resource/cellar/ff6b28fe-b407-4164-8106-366d2bc02343.0015.01/DOC_1

⁵ A VKI-t számos más irányelv és stratégiai dokumentum egészíti ki, amelyek egyes részterületekre – például az ivóvízre, szennyvízre, fürdővizekre vagy árvízvédelemre – fókuszálnak. Egyéb direktívákról röviden (kattintható): <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/74/vizvedelem-es-vizgazdalkodas>
VKI megvalósításáról szóló hosszútávú stratégia (2012): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0673>

⁶ A VKI a felszíni víztestek (pl. vízfolyások, állóvizek – köznyelven: vizek) ökológiai állapotát öt kategóriába sorolja: kiváló, jó, mérsékelt, gyenge és rossz. A minősítés alapja a víztest biológiai állapota (pl. halállomány, algák), valamint fizikai-kémiai (pl. hőmérséklet, oldott oxigén szint, pH) és hidromorfológiai jellemzőik (pl. meder formája, vízjárás, vízszint-ingadozás) alapján értékeli. A „jó” ökológiai állapot tehát azt jelenti, hogy a víztest csak kis mértékben tér el a természetes állapottól.
https://terkeptar.vizugy.hu/vgt3_atlasz/06_A_vizek_allapotanak_ertekelese.htm

⁷ Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve [VGT3]:
https://terkeptar.vizugy.hu/vgt3_atlasz/index.html - Összefoglalók
VGT3 Stratégiai Környezeti Vizsgálata [SKV] - Közérthető összefoglaló: https://vizeink.hu/wp-content/uploads/2022/10/skv/VGT3_SKV_osszefoglalo.pdf

⁸ European Environment Agency [EEA, Európai Környezetvédelmi Ügynökség] (2024): Europe's state of water 2024 - the need for improved water resilience <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/europes-state-of-water-2024>
EEA víz témájú lapja: <https://www.eea.europa.eu/en/topics/in-depth/water>

⁹ Magyarország 2021. évi Vízgyűjtő-Gazdálkodási Terve, melyet a Kormány a Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási tervéről szóló 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal fogadott el.
https://terkeptar.vizugy.hu/vgt3_atlasz/index.html

¹⁰ A vízgyűjtő terület egy olyan földrajzi terület, ahonnan minden lehulló csapadék (eső, hó) végül ugyanabba a vízfolyásba vagy tóba jut el – akár a felszínen, akár a talajon keresztül. A víztestek állapotértékelése és a fejlesztések tervezése is ezekhez az egységekhez igazodik. A részvízgyűjtő egy adott víztest (pl. a Rába) vízgyűjtőterülete. Mivel az ország minden pontja valamilyen vízfolyáshoz tartozik, a (rész)vízgyűjtők térképe lefedi Magyarország teljes területét.
Vízügyi fogalmak: <https://www2.ovf.hu/kozep-dunantuli/preview/rolunk/fogalomtar/fogalomtar>

¹¹ Pl. VGT1 (2009): http://www2.vizeink.hu/files/ovgt_rovid_100505.pdf (24. oldal, 5-1. táblázat: Víztestek minősítésének összefoglaló jellemzői)

VG1 (2009), VG2 (2015) dokumentumok: <https://vizeink.hu/korabbi-vizgyujto-gazdalkodasi-tervek/>

¹² <https://mek.oszk.hu/02100/02185/html/924.html>

¹³ https://vpf.vizugy.hu/reg/ovf/doc/10.%20Folyo-%20es%20toszabalyozas_A1.pdf

¹⁴ <https://wwf.hu/elo-folyok/mi-jellemzi-a-folyokat-es-mit-nyujtanak-szamunkra/>

Infografika: <https://wwf.hu/wp-content/uploads/2023/05/1629970965-wwf-drava-infografika-ido.png>

¹⁵ <https://www.knp.hu/uploads/2025/03/elohely-rekonstrukcios-konyv-web2-12102744.pdf> (56-59. oldal)

Egy közérthető hír a témában: https://pecaverzum.hu/aktualis/visszaterelnek-a-hortobagy-folyot-a-regi-medrebe--videoval#google_vignette

¹⁶ Valamint a vízügy határokon átvívelő jellege miatt még gyakran valósulnak meg projektek INTERREG forrásból is, pl. <https://www.skhu.eu/funded-projects>.

¹⁷ Lásd, OVF honlapja: www.ovf.hu

¹⁸ Lásd KEHOP éves fejlesztési keretének megállapításáról szóló, vonatkozó kormányhatározatok (1084/2016 (II.29.) és 1527/2023 (XII.1.)), valamint Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (RRF) forráskerete: <https://njt.hu/jogszabaly/2016-1084-30-22>, <https://njt.hu/jogszabaly/2023-1527-30-22>, <https://www.palyazat.gov.hu/programok/helyreallitasi-es-ellenallokepességi-terv>

¹⁹ A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás során egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az ökoszisztéma-alapú (természet-alapú) megoldások, melyek a természeti folyamatokat utánozva vagy azokat helyreállítva segítik a környezeti, gazdasági és társadalmi célok elérését. A vízgazdálkodásban ilyen például a belvizek visszatartása, árterek visszakapcsolása, élőhely-rekonstrukció vagy a táji vízmegtartás – amelyek nemcsak a vízkészletek védelmét, hanem az élővilág megőrzését és a klímaalkalmazkodást is támogatják. Bővebben lásd fentebb, 1. végjegyzet: MultiContact Consulting Kft., AQUA Engine Kft. (2024), 7.2.5. fejezet

²⁰ A program honlapja: <https://osdravaprojekt.ovf.hu/>

²¹ A vízpótló műtárgy egy olyan mesterségesen létrehozott szerkezet, amely lehetővé teszi, hogy vizet juttassanak el egy adott területre – jellemzően olyan helyekre, ahol természetes módon már nem lenne elegendő víz. Az ilyen műtárgyak lehetnek gátak, zsiliprendszerek, szivattyúk vagy más olyan szerkezetek, amelyek szabályozzák a víz áramlását és mennyiségét. Ős-Dráva Program keretében számos zsilip épült. Bővebben, lásd Ős-Dráva Program Tanulmány Terve (2015), 35-37. oldal, <https://vpf.vizugy.hu/reg/ddvizig/doc/osdrava%20tanulmany.pdf>

²² A program aktualizált vízgazdálkodási terve: <https://vpf.vizugy.hu/reg/ddvizig/doc/osdrava%20tanulmany.pdf>

²³ <https://www.ovf.hu/projektek/lezarult-hazai-projektek/preventiv-intezkedesek-a-balatont-erinto-vizminosegi-problema-hosszu-tavon-fenntarthato-kezelesere>

²⁴ <https://environ.hu/projektek/vizrendezes-vizgazdalkodas/vali-volgy-vizrendezesi-feladatainak-elokeszitesi-munkai/>

²⁵ Bővebben lásd fentebb, 1. végjegyzet: MultiContact Consulting Kft., AQUA Engine Kft. (2024), 7. fejezet

²⁶ Állami Számvevőszék (2023): Szennyvíz és vízszennyezés – társadalmi és környezeti fenntarthatóság az ENSZ 6. Fenntartható Fejlődési Célja fényében https://www.asz.hu/dokumentumok/Elemzes_szennyviz-es-vizszennyezés.pdf

²⁷ STADAT 15.1.2.23: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/en/kor0066.html

²⁸ Állami Számvevőszék (2023): Szennyvíz és vízszennyezés – társadalmi és környezeti fenntarthatóság az ENSZ 6. Fenntartható Fejlődési Célja fényében https://www.asz.hu/dokumentumok/Elemzes_szennyviz-es-vizszennyezés.pdf

²⁹ AQUA Engine Kft., Collective-Intelligence Kft. (2021). Az ivóvízminőség javítását és a szennyvizek okozta környezetterhelés csökkentését célzó fejlesztések komplex értékelése. <https://archive.palyazat.gov.hu/az-ivzminsg-javtst-s-a-szennyvizek-okozta-krnyezetterhels-cskkentst-clz-fejlesztsek-komplex-rtkelse> - Részletes értékelés a 2014-2020-as támogatási ciklus ivóvíz és szennyvíz témájú fejlesztéseiről.

³⁰ Részletesen, lásd VP2-4.1.4-16. konstrukció: <https://archiv.palyazat.gov.hu/vp2-414-16-a-mezgazdasgi-vzgzdtkodsi-gazat-fejlesztse>

³¹ Friss pályázati statisztika – lásd: <https://www.palyazat.gov.hu/eredmenyek/aktualis-statisztikak/20/eljarasrend> (Letöltve: 2025. július 10.)

³² Részletesebben, lásd fentebb, 1. végjegyzet: MultiContact Consulting Kft., AQUA Engine Kft. (2024).

³³ Az elsődleges vízminőségi problémák (pl. arzén, bór, fluorid) a nyersvíz szennyezettségéből erednek, vízkezelési technológiákkal eltávolítandók, míg a másodlagos problémák (pl. a csőhálózatból származó ólom, vas vagy zavarosság) a vízkezelés után, a vezetékhálózatban vagy tárolás során keletkeznek. Bővebben, lásd: <https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/online-sajto/ivoviz-magyarorszagon>

³⁴ Állami Számvevőszék (2024): Nemzeti Vízstratégia megvalósítására hozott intézkedések ellenőrzése - Ivóvíz-gazdálkodás ellenőrzése, <https://www.asz.hu/dokumentumok/24004.pdf>

³⁵ Összefoglaló videó: <https://www.youtube.com/watch?v=ptPfZ1IsBaE>

Cikk a Felső-Tisza vidéki projektekről: <https://fataj.hu/2024/10/vizet-a-tajba-megmenekul-az-alfold/>

³⁶ Ennek ösztönzéséhez szükség volt egy jogszabálmódosításra, mely definiálja az ökológiai-célú vízmegtartást. 147/2010. (IV. 29.) Korm. Rendelet: <https://net.iogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000147.kor>

³⁷ A Felső-tiszai tapasztalatok alapján a „Vizet a tájba!” program kiterjesztését tervezik a teljes Tisza-völgyre, 178 Mrd Ft KEHOP Plusz forrásból. https://2sf.hu/wp-content/uploads/2025/03/rentz_tamas.pdf

³⁸ Ez a támogatás is csak bizonyos feltételek teljesítése mellett lesz elérhető – bővebben, lásd: <https://www.palyazat.gov.hu/programok/helyreallitasi-es-ellenallokepességi-terv#dokumentumok>

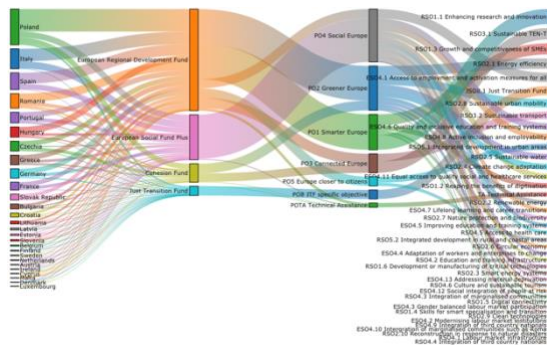

Funded by
the European Union

Mivel OPerálunk?

Ismeretterjesztő sorozat az EU
kohéziós politikájáról újságíróknak
2025. 8. szám

Mit fejlesztünk mi és mit fejlesztenek mások?

EU kohéziós stratégia, fejlesztési prioritások alakulása

A kohéziós politika az egyik legrégebbi közösségi politika. Az 1957. évi Római szerződéssel létrejött Európai Gazdasági Közösség egyik kiemelt célja volt a Közösség térségeinek harmonikus fejlesztése, a háborút követő gazdasági átalakulás serkentése.¹ Ugyanekkor az Európai Szociális Alapot (*European Social Fund*) azzal a céllal hozták létre, hogy a foglalkoztatás előmozdításával és a munkavállalók földrajzi és foglalkozási mobilitásának növelésével javítsa a foglalkoztatási lehetőségeket az európai térségekben.² A gazdasági élénkítés másik fontos előfeltétele az országok közötti és országokon belüli mozgás (legyen szó emberekről, árukról vagy szolgáltatásokról) lehetővé tétele – azaz, a közlekedési és szállítási infrastruktúra fejlesztése. Így nem csoda, hogy a kohéziós politika kezdetektől fogva szintén nagy hangsúlyt fektetett a közlekedési és egyéb infrastrukturális beruházásokra.

Ezeket a kezdeti prioritásokat egészítették ki idővel a vállalkozások élénkítését (vö., a munkaerőpiac keresleti oldalát), majd pedig kiemelt térségeket, mint például, ritkán lakott, peremvidéki, legkevésbé fejlett kistérségeket, célzó intézkedések. Ezeket a kibővített prioritásokat, vagyis fejlesztéspolitikai, közösségi célokat tágitotta még tovább számos dél-, majd kelet-közép-európai ország EU-s csatlakozása. Mostanra minden egyes EU régió valamilyen szinten (lásd, változó támogatási intenzitással – azaz, fejlettségtől függően kisebb-nagyobb összegekkel és támogatási aránnyal) és valamilyen elsődleges fejlesztési területen (azaz, ugyancsak fejlettségi szinttől függően akár több fejlesztési prioritás alatt) kedvezményezettje az európai kohéziós politikának. Tehát, adott EU-s régió lényegében gazdasági fejlettségi szintjétől függően fordíthatja a közösségi kohéziós prioritások szűkebb (vö. fejlettebbek) vagy tágabb (vö. kevésbé fejlett régiók) körére a számára megítélt közösségi forrásokat. A források ilyen, adott fejlesztési célokhoz való kötését nevezi a szakirodalom pántlikázásnak (*earmarking*). Fontos mindemellett megjegyezni, hogy a fejlettségi szint ide vagy oda, azért politikai érvek is helyet kapnak a tárgyalások során, és az egyes tagállamokra, azok régióira jutó kohéziós források végső, pontos összege politikai alkudozások eredménye.

Mindezekből következik, hogy az EU tagországok mindenkori kormányainak és a tervezésbe és végrehajtásba bevont regionális vagy helyi szereplőknek igen nagy a mozgástere abban, hogy mire költi el az EU forrásokat. Példának okáért a 2014-2020 közötti időszak 11 közösségi prioritást listázott a tagországok számára. A jelenlegi ciklusban ehhez képest öt átfogóbb

fejlesztési célt jelölt meg az Európai Bizottság.³ Ezen az öt kiemelt célkitűzésen (prioritáson) belül a tagországokra, illetve azok regionális/helyi szerveire van bízva a pontosabb tematikus célzás - azaz, annak eldöntése, hogy ezeken a tágabb témákon belül mire költik el a fejlesztési forrásokat.⁴

A következőkben tehát azt nézzük meg, hogy a Közép-Kelet európai régió országai, köztük Magyarország, hogy élt ezzel a szabadsággal, mire fókuszálta az európai és hazai fejlesztési forrásokat.

Fejlesztési prioritások alakulása a közép-kelet európai régióban

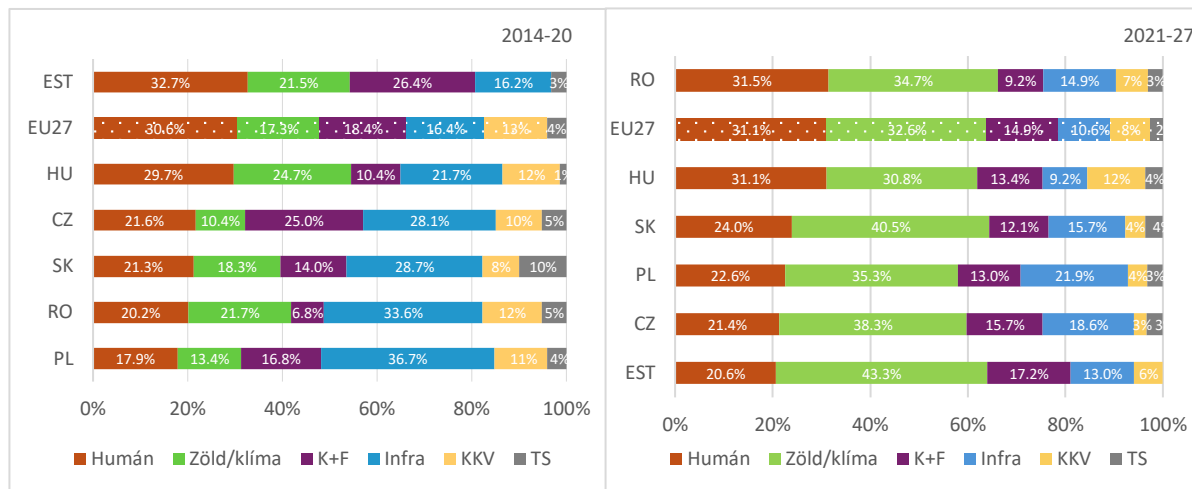
A mostani ciklus elején az Európai Bizottság létrehozta a *Cohesion Open Data* portált, melyen jól nyomon követhető az uniós és nemzeti kohéziós források felhasználásának alakulása.⁵ Egyrészt, itt megtalálhatóak a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó tervek és ténylegesen elköltött támogatások, valamint a 2021–2027 közötti ciklus előirányzott költségei – országok és tematikus prioritások szerinti bontásban. Ugyanitt interaktív diagramok és további elemzésre is alkalmas adatok segítik a tájékozódást. Ezek alapján mutatunk be néhány összehasonlító ábrát alább, melyek segítenek elhelyezni Magyarország fejlesztési prioritásait térben (más országokhoz viszonyítva) és időben (a két ciklus áttekintésében).⁶

Az 1. ábra a visegrádi országok, plusz Románia és Észtország, fejlesztési prioritásainak alakulását mutatja be. A 2014-2020 időszakban (*balra*) a megvalósult kiadások, míg a 2021-2027 ciklusban (*jobbra*) a tervezett költségek alapján látható, hogy az egyes fejlesztési területek mekkora arányt képviselnek az adott ország teljes kohéziós költségvetésén belül.

Ahogy fentebb említettük, a két ciklus fejlesztési prioritásai valamelyest eltérnek, ezért a 2021-2027 közötti ciklus alprioritásait megfeleltettük a korábbi időszak tematikus célkitűzéseivel.⁷ Az átláthatóság és a könnyebb összehasonlíthatóság érdekében a fejlesztési prioritásokat öt tematikus csoportba összegeztük: humán erőforrás-fejlesztés (*Humán*), zöld beruházások és klímaalkalmazkodás (*Zöld/klíma*), kutatás-fejlesztés (*K+F*), infrastruktúra-fejlesztés (*Infra*), valamint a kis- és középvállalkozások támogatása (*KKV*), illetve külön ábrázoljuk a technikai segítségnyújtásra (*TS*), azaz a támogatások felhasználásának hatékonyságát javítani szándékozó források arányait.⁸ Fontos megjegyezni, hogy az elemzésből kihagytuk a több tematikus célkitűzést (*multiple thematic objectives*) is lefedő fejlesztéseket, mert adathiány miatt ezeket nem tudjuk alábontani az érintett fejlesztési prioritások szerint, illetve itt nem veszünk figyelembe két, csak a 2014-2020-es ciklusban szereplő, kis súlyú célkitűzést.⁹

1. Ábra: Az egyes fejlesztési témákra fordított támogatások arányai (2014-2020, 2021-2027 ciklusokban)

Forrás: Saját szerkesztés a Cohesion Open Data portál adatai alapján

Általánosan észrevehető, hogy a 2014-2020 közötti ciklusban a régiós országok relatíve többet költöttek infrastrukturális célokra. Érdekes, hogy a humán (narancs) és infrastrukturális prioritások (kék) pont fordítottnak aránylanak egymáshoz az országok keresztmetszetében – azaz, ahol többet fordítanak infrastruktúra-fejlesztésre, ott kevesebbet költenek humán beruházásokra (lásd legélesebben a lengyel példát a fenti ábrán a korábbi ciklusban). Az itt szereplő országok közül kivétel Észtország, ahol már 2014-2020 között kicsit kiegyenlítettebben fordították forrásait a különböző stratégiai célokra és ahol a mostani ciklusra a legnagyobbat ugrott a zöld/klíma beruházások aránya.¹⁰

A 2021-2027 időszakban különösen jelentős a zöld beruházások térnyerése, szinte mindenhol ez a terület kapta a legnagyobb arányt a tervezett kohéziós költségvetésekben. A humán és zöld célok együttes aránya a legnagyobb mértékben Csehországban nőtt meg (27,6 százalékponttal), míg Magyarországon ez a növekedés csupán 7,5 százalékpont volt. Zöld fejlesztések terén mi növeltük a legkisebb mértékben a tervezett költést, bár a korábbi ciklusban is már a támogatások negyedét erre fordítottuk.

Jelenlegi ciklusban itthon még hangsúlyosabbak lettek a zöld beruházások és Magyarország újabban növelte a kutatás-fejlesztés arányát – még ha ennek mértéke továbbra is elmarad az uniós átlagtól (egyedülikét a vizsgált országok körében). Érdekes még látni, hogy ugyancsak Magyarország esetében lett a legalacsonyabb az infrastruktúra-fejlesztések aránya az új ciklusban, viszont a KKV fejlesztések csak nálunk *nem* veszítettek fontosságukból. Összességében, a magyar fejlesztési prioritások adataink alapján mostanra már igen közel állnak az EU átlaghoz.

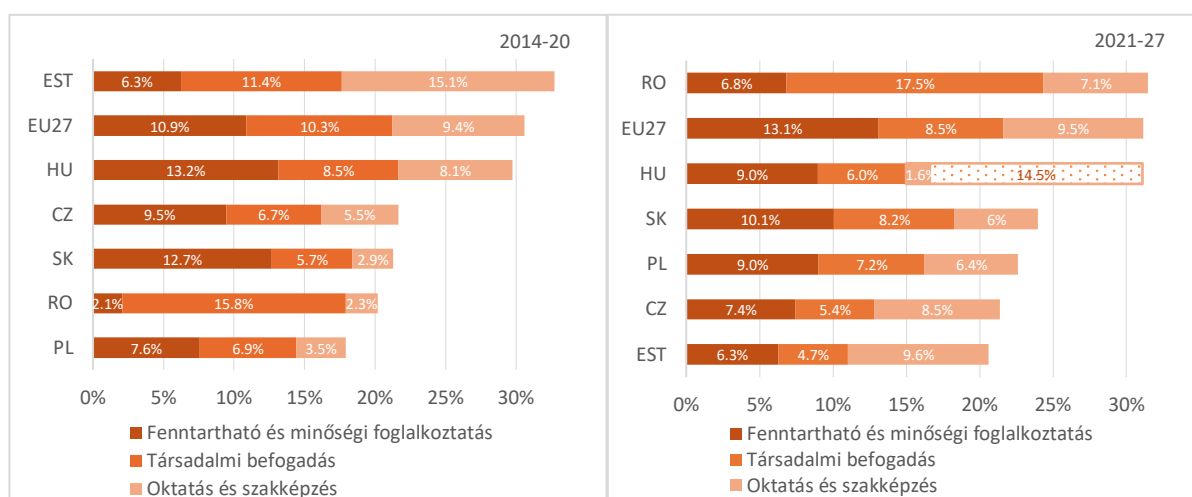

Mit is jelent a humán erőforrás-fejlesztés a régióban?

Következőekben, a humán-erőforrás fejlesztésre szánt források felhasználásra koncentrálunk. Azért erre, mert az új fejlődésgazdaságtani szakirodalom egyik fő következtetése, hogy a tartós növekedést, felzárkózást produkáló országok közös jellemzője jó intézmények működtetése, ennek pedig a megfelelő humán erőforrás a garanciája. Daron Acemoglu, amerikai közgazdász, például amellet érvel, hogy a befogadó (inkluzív) gazdasági és politikai intézmények azért elengedhetetlenek a hosszú távú gazdasági prosperitáshoz, mert ezek az intézmények ösztönzik az innovációt, a vállalkozói szellemet és a produktív gazdasági tevékenységeket.¹¹ Az ilyen intézmények jó működtetése pedig a humán erőforrások minőségének és annak függvénye, mennyire vonódik be a társadalom minden tagja ezen intézmények működtetésébe (intézmények alatt értve például, a választásokat, cégeket, a tulajdonjogok felügyeletét, vagy éppen a tisztességes bírósági eljárást).

Európai kohéziós kontextusban a humán fejlesztések alapvetően a foglalkoztathatóság javítását (beleértve, akár saját vállalkozás alapításának humán támogatását), a társadalmi befogadás erősítését, valamint az oktatás és szakképzés fejlesztését szolgálják.

2. Ábra: Humán terület tematikus célkitűzések szerint (2014-20, 2021-27 ciklusokban)

Forrás: Saját szerkesztés a Cohesion Open Data portál adatai alapján

Ahogy előzőekben láttuk, a régióban mára egyöntetűen megnövekedett a humán fejlesztések súlya - ez alól csak Észtország kivétel (mindazonáltal ők már a korábbi ciklusokban nagy arányban ruháztak be emberfőkbe). Az oktatási célok minden országban kiemelkedő helyet foglalnak el. Míg a V4 országok a korábbi ciklusban átlagosan a kohéziós forrásaik 5 százalékát költötték oktatásra, 2021-2027 között várhatóan átlagosan 9,2 százalékot szánnak erre. A régióban a legnagyobb növekedés Románia esetében figyelhető meg, ezt követi Magyarország.

Hazánk pozíciója azonban megtévesztő lehet. Ahogy sorozatunk egy korábbi írásában (Közoktatás és kohézió, 2. szám) is kifejtettük, Magyarország egyedüli tagországgként engedélyt kapott arra, hogy uniós forrásból fedezze a hazai pedagógusok béremelését – ez alapvetően sehol nem jellemző az EU-ban, hiszen ilyen kiadásokat a tagországok a saját nemzeti költségvetésükből finanszírozzák.¹² Amennyiben ezt a tételt kiszűrjük az adatokból (az ábrán pontozással jelezve), egyértelművé válik, hogy Magyarország nemcsak az uniós

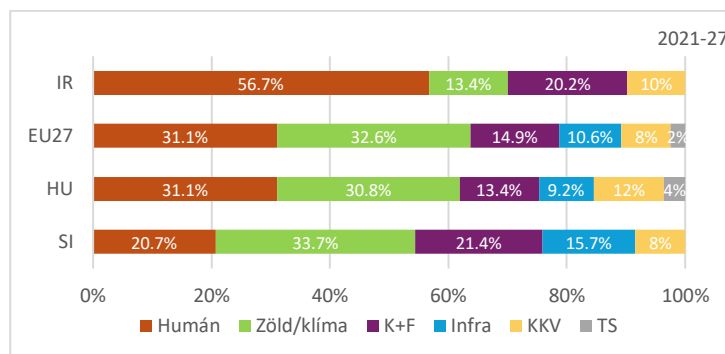

átlagnál, hanem a többi régiós országnál is sokkal alacsonyabb arányban irányoz elő forrásokat humán beruházásokra és különösen alacsony a társadalmi befogadással és az oktatás nem bérjellegű elemeivel kapcsolatos tervezett kiadás. A növekedés-elméleti tanulságok tükrében, megfontolandó, ezek jövőbeni korrekciója.

Mit fejlesztenek a jó tanulók? A progresszívek fejlesztési prioritásai

A régiós szemszögből kicsit kilépve tanulságosnak tűnik egy „éltanuló” ország jelenlegi fejlesztési prioritásaival való összehasonlítás. Az EU kohéziós történetében ilyen - Írország, ami nagyon hamar kitűnt eredményes felzárkózásával. Nyilván ez egy hosszabb és összetettebb történet, melynek kifejtésére itt és most nincs lehetőségünk, ám indikatív lehet arra rápillantani, mire tervezik költeni az írek a EU költségvetésből kapott fejlesztési forrásaikat. Elsőre szembeötlő a humán beruházások kimagasló aránya (56%), illetve az, hogy jelenleg már nem költenek infrastruktúra fejlesztésre (legalább is, nem az EU adófizetők által társ-finanszírozva). Míg a zöld/klíma beruházásokra alacsonyabb, kutatás-fejlesztésre magasabb arányban fordítanak forrásokat (lásd 3. ábra). Magyarországtól szintén eltér a szlovén beruházások mintázata: erősebb zöld/klíma, K+F és infrastrukturális profillal és számottevően alacsonyabb humán fejlesztéssel.

3. Ábra: Fejlesztési prioritások meghatározott területek szerint, választott országokban (2021-27 ciklusban)

Forrás: Saját szerkesztés a Cohesion Open Data portál adatai alapján

Mire kellene költeni? A magyar nép preferenciái

Végül, de nem utolsó sorban, a hazai döntéshozók számára szintén érdekes lehet annak megismerése, hogy az átlag magyar honpolgár mit gondol leginkább és legkevésbé fejlesztendő területnek itthon. Ebben a hazai politikusaink segítségére van egy kapcsolódó európai felmérés. Az *Eurobarometer* rendszeresen készít reprezentatív felméréseket az uniós állampolgárok véleményéről különböző EU témákkal kapcsolatban.¹³ 2010 óta vizsgálják az EU kohéziós politikával kapcsolatos lakossági percepciókat is. A legutóbbi ilyen felmérés 2023-ban készült és ennek eredményeiből képet kaphatunk arról, mennyiben tükrözik az egyes országok fejlesztési prioritásai a lakosság elvárásait.¹⁴

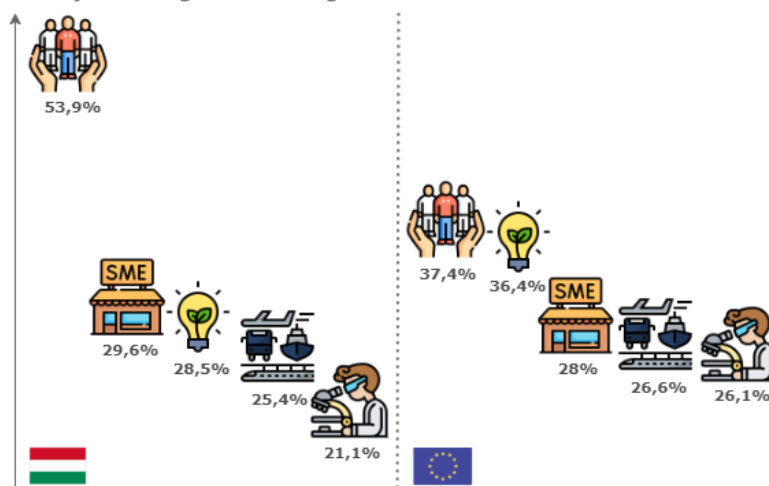
A korábbi felmérések eredményeire is visszatekintve, megállapítható, hogy az EU lakosok tematikus preferenciái viszonylag stabilak és ez a hazai válaszadókra is igaz. A felmérésben résztvevő magyar válaszadók már 2013-ban hasonló fontossági sorrendben jelölték meg az egyes fejlesztési területeket, mint manapság.¹⁵

Az országok eredményei között azonban megfigyelhetők különbségek. A 4. ábrán a legfrissebb felmérés (2023) adataiból ábrázoltuk, hogy a magyar válaszadók, illetve ehhez képest az EU átlag szerint mely területekre lenne érdemes uniós forrásokat fordítani a következő években. Itt is a fentebb elemzett, öt (összevont) fejlesztési terület szerint csoportosítottuk a kérdőívben szereplő válaszokat.¹⁶

4. Ábra: Területek fontossága a lakosság szerint

Forrás: saját szerkesztés az Eurobarometer (2023) alapján

Szembeötlő, hogy a magyarok kiemelten nagy aránya tartja fontosnak, hogy az uniós forrásokat humán célú fejlesztésekre fordítsák (80,9% támogatná az oktatási, egészségügyi és szociális infrastruktúra és 26,5% a szakképzés fejlesztését – ezek átlagát mutatja a 4. ábra). Az EU tagállamokban is a humán fejlesztések járnak élen (a fenti két terület átlagában - 37,4%), és csak ezt követi a többi terület – közel hasonló sorrendben, mint a hazai válaszadók esetében. Itthon a humán fejlesztések népszerűségét követi a KKV-k támogatása (29,6%), valamint a zöld fejlesztések átlaga (28,5%). Ez utóbbi jól láthatóan azonban elmarad az átlagos uniós támogatottságtól (36,4%). A közlekedési infrastruktúra fejlesztését mind Magyarországon, mind más tagállamokban nagyjából a válaszadók negyede támogatja és az európai állampolgárok körében kicsivel többen tartják fontosnak a kutatás-fejlesztést (26,1%), mint itthon (21,1%).

Záró gondolatok

Ahogy írásuk elején hangsúlyoztuk, miközben az EU rögzíti az összeurópai fejlesztés-stratégiai célokat és prioritásokat, igen nagy mozgásteret ad az egyes tagállamoknak abban, hogy a kohéziós költségvetésüket végül pontosan mire használják fel. A visegrádi országok többségében az EU felzárkózó régióit adják és ez a felzárkózási folyamat szépen tetten érhető időben és immáron országok között is – így például, a kicsit változó fejlesztési prioritásokban. Láthattuk, hogy míg a korábban mindenhol az infrastrukturális beruházások domináltak, idővel (ezek kiépülésével) ezek súlya, aránya csökken és új prioritások veszik át a vezető helyet. Felzárkózásban élenjáró országok tapasztalata, hogy a humán beruházások rövid távon jelentkező (relatív nagyobb) költsége hosszú távon növekedési többletbe fordulhat át – feltéve, hogy jól használják fel ezeket. Hasonlóképp igaz ez, a zöld és klíma-adaptációt ösztönző beruházásokra, valamint az innovációt serkentő fejlesztésekre.

Összehasonlító elemzések az újonnan csatlakozott országok körében az észtek példáját emelik ki többnyire, hiszen nekik sikerült leginkább jó ütemben, érdemi fejlesztésekbe fordítani az uniós forrásokat – válaszuk pedig az eredményekre egyszerű: „Ez nem rakétatudomány!” („It is not rocket science!”).¹⁷

Jelen jegyzet az Európai Unió finanszírozásával az EmpowerHun (101172580 – 2023CE16BAT234) projekt keretében készült. Az itt szereplő vélemények és állítások a szerzők álláspontját tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Unió vagy az Európai Bizottság hivatalos álláspontjával. Sem az Európai Unió, sem a Bizottság nem vonható felelősségre miattuk.

Borítókép: Kohéziós Politika Tervezett EU finanszírozás – fejlesztési területek szerinti bontásban, 2021-2027 (Cohesion Policy Planned EU financing by detailed themes, 2021-2027)

Forrás: Cohesion Open Data Platform,

https://cohesiondata.ec.europa.eu/cohesion_overview/21-27/#financing

¹ A Róma Szerződésről bővebben: <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hu/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome>

² European Commission 2007. *European Social Fund - 50 years investing in people*, https://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/50th_anniversary_book_en.pdf

³ Erről bővebben, lásd az Európai Bizottság rövid tájékoztatóját itt: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/how/priorities_en.

⁴ Az EU kohéziós politika keretszabályozásáról és jelenlegi ciklus stratégiai irányelveiről itt olvashat bővebben: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/legislation-and-guidance_en

⁵ Lásd itt: cohesiondata.ec.europa.eu.

⁶ Fontos módszertani megjegyzés: míg az oldalon EUR-ban nominált adatokat találunk, az itt bemutatott ábrákon az országok kohéziós költségvetéseinek arányában szerepelnek az egyes prioritásokra fordított összegek – az országok közötti összehasonlíthatóság érdekében.

⁷ A megfeleltetés áttekintéséhez lásd eme írás Mellékletét.

⁸ A technikai segítségnyújtás (TS) kifejezetten az operatív programok végrehajtásához szükséges adminisztratív, irányítási és ellenőrzési kapacitások megerősítésére szolgál. Ide tartoznak például az intézményrendszer működésének finanszírozása, a monitoring és értékelés, a kommunikációs tevékenységek, vagy éppen a végrehajtók képzésére fordított költségek.

⁹ Lásd az adatbázis dokumentációját, https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020-Finances/ESIF-2014-2020-Finance-Implementation-Details/99js-gm52/about_data. További részletek a 2014-2020 ciklus tematikus célkitűzéseiről (24. oldal), és a több tematikus célkitűzést (multiple thematic objectives) érintő fejlesztésekről (12. oldal), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303>.

A kohéziós források rugalmas felhasználása érdekében vezették be annak a lehetőségét, hogy egy-egy fejlesztési projekt vagy program több tematikus célkitűzést (*multiple thematic objectives*) is lefedhet. Az ilyen forrás-felhasználások aránya EU átlagban 17 százalékot tett ki az előző időszakban és 5,2 százalék jelenleg. Magyarország esetében 12-16 százalék között változik ezek aránya. Miközben ezek érdemi, összetett fejlesztéseket takarnak, sajnos részletes, egyes alprioritások szerint alábontott adatok hiánya miatt itt nem tudjuk ezeket figyelembe venni.

¹⁰ Ugyancsak érdekes adat Észtország esetében, hogy nem, vagy legalább is nem az EU kohéziós forrásokat, fordítják vállalkozásaik ösztönzésére.

¹¹ Acemoglu kutatásairól közérthetően és könnyen követhetően itt tájékozódhat: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/what-are-some-of-the-key-ideas-of-economist-daron-acemoglu#:~:text=Inclusive%20Institutions:%20Acemoglu%20argues%20that,either%20inclusive%20or%20extensive%20institutions>. Bővebben lásd, Acemoglu at el (2005): Institutions as fundamental cause of long-run growth, In: Aghion-Durlauf (eds) (2005): *Handbook of Economic Growth*, Elsevier, Chapter 6.

¹² Az EU kohéziós politika egyik alapelve, hogy a közösségi, azaz az EU költségvetésből finanszírozott beruházások hozzáadott értékű fejlesztésekre adnak fedezetet (*additionality*) – azaz, nem fordíthatóak olyan közszolgáltatások ellátására, ami minden egyes tagállam alapvető feladata. Ez alól kapott felmentést Magyarország, ahogy arról bővebben írtunk sorozatunk 2. számában.

¹³ Flash Eurobarometer 531, letölthető: <https://europa.eu/eurobarometer/screen/home>

¹⁴ Érdemes az Flash Eurobarometer 531 felmérés összegző riportjából vagy a kapcsolódó országjegyzetekből, illetve a letölthető adatbázisból részletekbe menően tájékozódni az eredményekről, lásd <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2970> („*Reports and documents*” szekcióban) és a vonatkozó adatbázisban: https://data.europa.eu/data/datasets/s2970_fl531_eng?locale=en.

¹⁵ Lásd, https://ec.europa.eu/regional_policy/whats-new/panorama/2023/10/25-10-2023-cohesion-policy-a-closer-look-at-awareness-and-impact_en.

¹⁶ A Flash Eurobarometer 531 felmérésben található válaszlehetőségek és az általunk használt, összefoglaló címkék megfeleltetését, lásd Melléklet.

¹⁷ Forrás: <https://www.eppgroup.eu/newsroom/it-s-not-rocket-science-a-cohesion-policy-success-story-from-estonia>

Melléklet

1. Táblázat: EU kohéziós politika - tematikus célkitűzések megfeleltetése (2014-2020, 2021-2027)

Tematikus célkitűzések - 2021-2027	Tematikus célkitűzések - 2014-2020	Összefoglaló címke
Connected Europe		
RSO3.1 Sustainable TEN-T	Network Infrastructures in Transport and Energy	Infra
RSO3.2 Sustainable transport	Network Infrastructures in Transport and Energy	Infra
Europe closer to citizens		
RSO5.1 Integrated development in urban areas	Multiple Thematic Objectives (ERDF/CF/ESF)	
RSO5.2 Integrated development in rural and coastal areas	Multiple Thematic Objectives (ERDF/CF/ESF)	
Greener Europe		
RSO2.1 Energy efficiency	Environment Protection & Resource Efficiency	Zöld/klíma
RSO2.2 Renewable energy	Environment Protection & Resource Efficiency	Zöld/klíma
RSO2.3 Smart energy systems	Environment Protection & Resource Efficiency	Zöld/klíma
RSO2.4 Climate change adaptation	Climate Change Adaptation & Risk Prevention	Zöld/klíma
RSO2.5 Sustainable water	Climate Change Adaptation & Risk Prevention	Zöld/klíma
RSO2.6 Circular economy	Low-Carbon Economy	Zöld/klíma
RSO2.7 Nature protection and biodiversity	Environment Protection & Resource Efficiency	Zöld/klíma
RSO2.8 Sustainable urban mobility	Climate Change Adaptation & Risk Prevention	Zöld/klíma
RSO2.9 Clean technologies	Low-Carbon Economy	Zöld/klíma
JTF specific objective		
JSO8.1 Just Transition Fund	Low-Carbon Economy	Zöld/klíma
Smarter Europe		
RSO1.1 Enhancing research and innovation	Research & Innovation	K&F
RSO1.2 Reaping the benefits of digitisation	Information & Communication Technologies	K&F
RSO1.3 Growth and competitiveness of SMEs	Competitiveness of SMEs	KKV
RSO1.4 Skills for smart specialisation and transition	Competitiveness of SMEs	KKV
RSO1.5 Digital connectivity	Information & Communication Technologies	K&F
RSO1.6 Development or manufacturing of critical technologies	Competitiveness of SMEs	K&F
Social Europe		
ESO4.1 Access to employment and activation measures for all	Sustainable & Quality Employment	Humán
ESO4.10 Intergration of marginalised communities such as Roma	Social Inclusion	Humán
ESO4.11 Equal access to quality social and healthcare services	Social Inclusion	Humán
ESO4.12 Social integration of people at risk	Social Inclusion	Humán
ESO4.13 Addressing material deprivation	Social Inclusion	Humán
ESO4.2 Modernising labour market institutions	Sustainable & Quality Employment	Humán
ESO4.3 Gender balanced labour market participation	Sustainable & Quality Employment	Humán
ESO4.4 Adaptation of workers and enterprises to change	Sustainable & Quality Employment	Humán
ESO4.5 Improving education and training systems	Educational & Vocational Training	Humán
ESO4.6 Quality and inclusive education and training systems	Educational & Vocational Training	Humán
ESO4.7 Lifelong learning and career transitions	Educational & Vocational Training	Humán
ESO4.8 Active inclusion and employability	Sustainable & Quality Employment	Humán
ESO4.9 Integration of third country nationals	Social Inclusion	Humán
RSO4.1 Labour market infrastructure	Sustainable & Quality Employment	Humán
RSO4.2 Education and training infrastructure	Educational & Vocational Training	Humán
RSO4.3 Integration of marginalised communities	Social Inclusion	Humán
RSO4.4 Integration of third country nationals	Social Inclusion	Humán
RSO4.5 Access to health care	Social Inclusion	Humán
RSO4.6 Culture and sustainable tourism	Sustainable & Quality Employment	Humán
Technical Assistance	Technical Assistance	TS (technikai segítségnyújtás)
	Efficient public administration*	
	Fostering crisis repair and resilience*	

*Megjegyzés: Jelenlegi költségvetési / fejlesztési ciklusban explicit már nem szereplő prioritások.

2. Táblázat: EU Flash Eurobarometer 531 felmérésben található válaszlehetőségek és az általunk használt, összefoglaló címkék megfeleltetése

Tematikus célkitűzések - 2014-2020	Összefoglaló címke
Oktatási, egészségügyi és szociális infrastruktúrák	Humán
Környezet	Zöld/klíma
Megújuló, tiszta energia és energiahálózatok	Zöld/klíma
Kutatás és fejlesztés	K+F
Kis- és középvállalkozások támogatása	KKV
Szakképzés	Humán
Közlekedési lehetőségek (vasút, közút vagy repülőterek)	Infra
Turizmus és kultúra	-
A migránsok és menekültek fogadása és integrálása	-
Szélessávú internet hozzáférés	-
Egyéb	-
Nem tudom	-

